

JOSEPH CONRAD • **Nostromo**

İletişim Yayınları, Modern Klasikler, 2007 (1 baskı)

© 2007 İletişim Yayıncılık A. Ş.

Nostromo

© Önsöz: Jocelyn Baines, “*Nostromo: Politics, Fiction, and the Uneasy Expatriate*”, *Conrad: A Collection of Critical Essays*, ed. Marvin Mudrick, Prentice Hall Inc., 1966.

© Sonsöz: Jacques Berthoud ve Mara Kalnins, “Introduction”, Joseph Conrad, *Nostromo*, Oxford University Press, 2007.

İletişim Yayınları 1217 • İletişim Klasikleri 98

ISBN-13: 978-975-05-1978-9

© 2016 İletişim Yayıncılık A. Ş.

1. BASKI 2016, İstanbul

DIZI YAYIN YÖNETMENİ Murat Belge

YAYINA HAZIRLAYANLAR Emrah Serdan, Güneş Akkor

KAPAK Suat Aysu

KAPAK RESMİ Antonio Herrera Toro, “Ricaurte, San Mateo”, 1898

UYGULAMA Hüsni Abbas

DÜZELTİ Ümran Küçükislamoğlu, Berk Cankurt

BASKI Ayhan Matbaası · SERTİFİKA NO. 22749

Mahmutbey Mahallesi, Devekaldırımı Caddesi, Gelincik Sokak, No: 6/3
Bağcılar, İstanbul Tel: 212.445 32 38 • Faks: 212.445 05 63

CILT Güven Mücellit · SERTİFİKA NO. 11935

Mahmutbey Mahallesi, Deve Kaldırım Caddesi, Gelincik Sokak,
Güven İş Merkezi, No: 6, Bağcılar, İstanbul, Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 10721

Binbirdirek Meydanı Sokak, İletişim Han 3, Fatih 34122 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

JOSEPH CONRAD
Nostromo

Nostromo

ÇEVİREN *Mehmet H. Dođan*

YAZARIN KİTABA DAİR NOTU, JOCELYN BAINES'İN ÖNSÖZÜ VE
JACQUES BERTHOUD VE MARA KALNINS'İN SONSÖZÜYLE

JOSEPH CONRAD ya da doğum adıyla Józef Teodor Konrad Korzeniowski, Rus yönetiminde Polonya'da çalkantılı olayların gölgesindeki bir dönemde, 3 Aralık 1857'de dünyaya geldi. Annesi ve babasındaki gibi milliyetçi faaliyetler Ruslar tarafından cezalandırılıyordu; her ikisi de Conrad daha çocukken hayatını kaybetti. Conrad'ı çocukluğundan itibaren dayısı Tadeusz Bobrowski büyüttü ve hayatı boyunca da onun için önemli bir insan oldu. Küçüklüğünden beri denizcilik hayalleri kuran Conrad, 1874 yılında Marsilya'da miçoluğa başladı; 1878 yılından itibaren İngiliz ticaret gemilerine katıldı. Denizcilik yıllarında edindiği tecrübeler edebiyatına yansımıştır. 1886 yılında İngiliz vatandaşlığını kabul eden ve usta denizcilik unvanını alan Conrad, yirmi yıl denizcilik yaptıktan sonra 1894'te emekli oldu; İngiltere'ye yerleşti ve tam zamanlı yazarlığa başladı. 1896 yılında Jessie George ile evlendi ve ilk romanı *Almayer's Folly*'yi (Almayer'in Ahmaklığı) yazdı. Hemen bir yıl sonra *Narcissus'un Zencisi* geldi. Conrad'ın erken sayılabilecek döneminde birbiri ardına yazdığı büyük eserleri, İngiliz edebi modernizminde bir çığır açmıştır. *Lord Jim* (1900), *Karanlığın Yüreği* (1902), *Nostramo* (1904), *Gizli Ajan* (1907), *Batılı Gözler Altında* (1911) gibi romanlarda sergilediği ustalıkla dönemin İngiltere'sine aradığı taze kanı kazandırmış ve eleştirmenlerden takdir kazanmakta gecikmemiştir; buna rağmen bugün başyapıtı olarak kabul edilen romanları ona o dönemde maddi başarı getirmemiştir. Rahat yaşamaya ancak denizde geçen bir aşk romanı olan *Chance*'i (Talih, 1914) yayımladıktan sonra başladı. O yıl oğullarıyla birlikte memleketi Polonya'yı ziyaret etti. Conrad hayatı boyunca yazmayı sürdürdü; diğer eserlerinin arasında *Gençlik* (*Youth*, 1902), hayatından izler taşıyan *The Mirror of the Sea* (Denizin Aynası, 1906), *The Secret Sharer*, (Sırdas, 1909), *Zafer* (1915), *The Rescue*, (Kurtarma, 1920) ve *The Rover* (Serüvenci, 1923) sayılabilir. 1923'te ziyaret ettiği Birleşik Devletler'de coşkuyula karşılanmış; ertesi yıl kraliyet tarafından şövalyeliğe layık görülmüş, fakat bu unvanı reddetmişti. 3 Ağustos 1923'te kalp krizi geçirdi ve öldü; Canterbury Mezarlığı'nın Katolikler için ayrılan kısmına defnedildi. Ölümünden sonraki yıllarda biraz itibar kaybetse de bu durum kısa sürede tersine döndü. James Joyce, Graham Greene, Virginia Woolf, Ernest Hemingway ve George Orwell gibi yazarlar Conrad'a borçlu olduklarını sıkça dile getirmektedirler. Edebiyatta modernist akımın öncülerinden kabul edilen yazar, bugün İngiliz ve dünya edebiyatının köşetaşlarından biridir.

İÇİNDEKİLER

ROMANA DAİR GÖRSELLER.....	7
KRONOLOJİ	15
ÖNSÖZ	
NOSTROMO: POLİTİKA, KURMACA VE HUZURSUZ GÖÇ / JOCELYN BAINES	27

Nostromo

Yazarın Notu	55
BİRİNCİ BÖLÜM	
Madenin Gümüğü	63
İKİNCİ BÖLÜM	
Isabeller	173
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	
Deniz Feneri	317
SONSÖZ	
NOSTROMO / JACQUES BERTHOUD - MARA KALNINS	533

GAILLARD & BOWSER'S

BUTTER-SCOTCH
The Delicious Food for Children
Gaillard's Butter-Scotch
Gaillard's Butter-Scotch

Delineated everywhere for Delicacy of Flavor,

EPPS'S
GRATEFUL-COMFORTING
COCOA

Superior Quality, and Highly Nutritive Properties.

Citizen
The World's Best Boot for Men

WALK WITH EASE

By using CITIZEN BOOTS, which provide the natural shape of the foot, without distortion, and are light in appearance. Made of the best quality of material, in sizes and shapes to fit all feet. Soft, smooth and comfortable.

SOLD BY ALL BOOTMAKERS.

106, 12/6, on 15/6.

Trade Mark on Sole.

T.P.'s WEEKLY

Vol. III. No. 64. FRIDAY, JANUARY 23, 1904. One Penny.

CONTENTS.

ROBERT BURNS.

A Lecture Delivered at Edinburgh, 22nd January, 1904.

With the revision, pointer, of the poem "Heart of Midlothian" of the 12th of Burns, the most striking and original of his poems, the author has been fortunate in securing the services of a competent and experienced reviser, who has been able to produce a volume which is not only a valuable addition to the literature of the country, but also a most interesting and instructive work. The author has been able to produce a volume which is not only a valuable addition to the literature of the country, but also a most interesting and instructive work. The author has been able to produce a volume which is not only a valuable addition to the literature of the country, but also a most interesting and instructive work.

108

It is an easy task to say that the weekly herald is the most valuable paper in the town for the poor. It is a paper which is read by all the poor, and which is the only paper which is read by all the poor. It is a paper which is read by all the poor, and which is the only paper which is read by all the poor. It is a paper which is read by all the poor, and which is the only paper which is read by all the poor.

REEDY'S MIRROR

It is an easy task to say that the weekly herald is the most valuable paper in the town for the poor. It is a paper which is read by all the poor, and which is the only paper which is read by all the poor. It is a paper which is read by all the poor, and which is the only paper which is read by all the poor. It is a paper which is read by all the poor, and which is the only paper which is read by all the poor.

How I Wrote Nostromo

By Joseph Conrad

I think I have been asked to write this article because I have written a book called "Nostromo". I have written a book called "Nostromo". I have written a book called "Nostromo". I have written a book called "Nostromo". I have written a book called "Nostromo".

ROBERT BURNS.

A Lecture Delivered at Edinburgh, 22nd January, 1904.

With the revision, pointer, of the poem "Heart of Midlothian" of the 12th of Burns, the most striking and original of his poems, the author has been fortunate in securing the services of a competent and experienced reviser, who has been able to produce a volume which is not only a valuable addition to the literature of the country, but also a most interesting and instructive work.

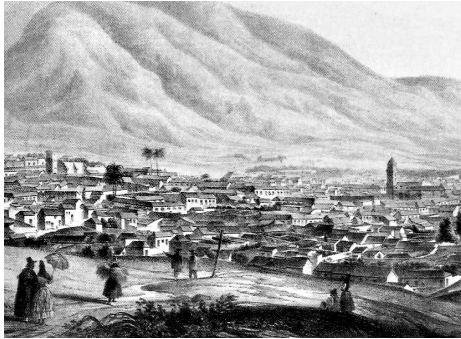
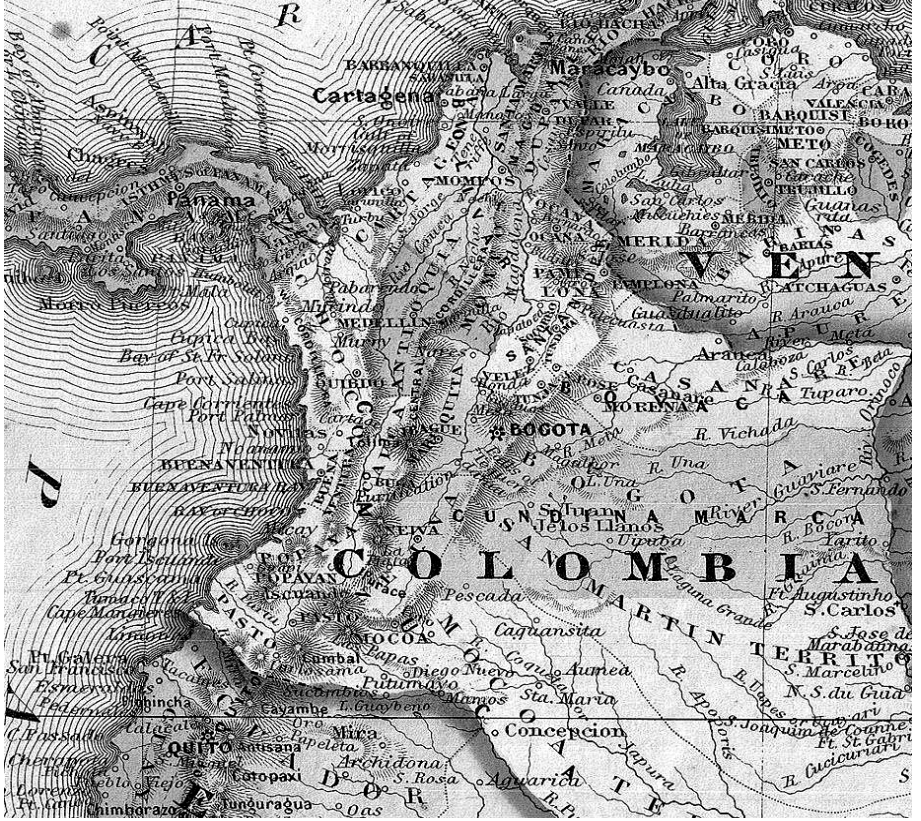
NOSTROMO
A TALE OF THE SEABOARD

BY JOSEPH CONRAD

Sequel a very close net without a storm.

- Romanın tefrika edildiği T.P.'s Weekly'nin 29 Ocak 1904 tarihli sayıs (üstte).
- Conrad'ın 1917'de Reedy's Mirror için kaleme aldığı "Nostromo'yu Nasıl Yazdım" başlıklı yazı (ortada).
- Prova baskısında Conrad'ın yaptığı değişiklikler ve eklediği Shakespeare alıntısı (altta).

LONDON AND NEW YORK
HARPER & BROTHERS
45 ALBEMARLE STREET, W.
1904

19. yüzyılın ikinci yarısından Venezuela manzaraları:

- Caracas (üstte).
- La Guaria'dan Caracas'a giden tren (sağda).

"Coğrafya konusuna gelecek olursak; elbette Sulaco'nun sentetik bir ürün olduğunu kendiniz de görmüştünüzdür. Sizin de gördüğümüz gibi, coğrafi olarak temel aldığım yer Venezuela'ydı; içinde Meksika'dan da bir şeyler var, dağlık manzara da her yerden çok şili kıyılarını andırıyor. Iquique'nin üzerine her zaman bir bulut perdesi aslıdır. Meteorolojinin geri kalanı Panama Körfezi ile, Mazatlan'a kadar Meksika'nın batı kıyılarına ait. Tarihi kısmı da bir mozaik olsa da, benim için öğreneğediğim tarihten çok daha gerçek. Sulaco'nun 19. yüzyılın yedinci on yılında tüm Güney Amerika'yı anlattığını söylesem yalan olmaz."

Joseph Conrad, 11 Haziran 1918

“öyle kirli ki gökyüzü
temizlenmez
fırtınasız”

SHAKESPEARE

Yazarın Notu

Nostromo, *Typhoon* adlı kısa öykülerin yayımlanışını izleyen döneme giren uzun romanların, üzerinde en isteyerek durulanıdır.

Yazarlık yaşamımın bana yüklediği görevler karşısındaki düşünce ve tutumumda herhangi bir yakın değişikliğin o zaman bilincine vardığımı söylemek istemiyorum. Belki de, sanat kuramlarıyla hiçbir ilişkisi olmayan o gizemli, o konu dışı şeyi, hiç de sorumlu tutulamayacağım bir olgu olan esinin yapısındaki çok ince bir değişikliği saymazsak, hiçbir zaman, hiçbir değişiklik olmadı. Yine de ilgimi çekmişti: *Typhoon*'daki (Tayfun) son öyküyü bitirdikten sonra, nasıl olduysa, dünyada artık yazacak bir şey kalmamış gibi geliyordu bana.

Bu, çok garip biçimde olumsuz ve rahatsız edici hava biraz sürdü; sonra öteki uzun öykülerimde olduğu gibi, *Nostromo*'nun ilk gizli belirtisi, değerli ayrıntılardan tümüyle yoksun, nereye bağlayacağımı bilemediğim kısacık bir öykü biçiminde çıkageldi.

Doğrusu, 1875 ya da 1876'da, daha çok gençken, Antiller'de ya da daha çok Meksika Körfezi'nde karayla ilişkilerim kısa süreli, sayıca az ve geçici olduğu için, bir devrimin çalkantuları sırasında Tierra Firme sahilinde bir yerlerde, bir şat dolusu gümüşü tek başına çaldığı söylenen bir adamın öyküsünü duydum.

Görünüşe göre, ustaca yapılmış bir işti bu. Ama bu konuda başkaca bir şey duymadım; suça, suç olduğu için özel bir ilgi duymadığım için bu olayı da uzun süre tutmayacaktım aklımda. Ve bu öykü, yirmi altı ya da yirmi yedi yıl kadar silindi kafamdan; ta ki, eski kitaplar satan bir dükkânda bulunmuş yırtık pırtık bir kitapta aynı şeye rastlayınca kadar. Bir Amerikan denizcisinin yaşam öyküsünü anlatıyordu. Kitabı, bir gazetecinin yardımıyla kendisi yazmıştı. Bu Amerikalı denizci denizlerde dolaşırken birkaç ay bir yelkenlide çalışmıştı; yelkenlinin sahibi, adımı daha ilk gençlik günlerinde duyduğum o hırsızdı. Bundan hiç kuşku duymadım, çünkü dünyanın aynı bölgesinde, ikisi de Güney Amerika'daki devrimle ilişkili böyle garip iki serüven olamazdı.

Adam, gümüş yüklü bir şatı çalmayı gerçekten becermişti; ve bu, öyle görünüyordu ki, insan karakterinden hiç anlamayan patronları ona çok güvendiği için gerçekleşmişti. Gemicinin yazdığı öyküde o, düpedüz bir alçak, adı bir dolandırıcı, budala denilecek derecede vahşi, yırtıcı, huysuz, bayağı görünüşlü, ayrıca bu fırsatın karşısına çıkardığı şeyin büyüklüğüne değmeyecek birisi olarak gösteriliyordu. Asıl ilginç, adamın bununla apaçık övünmesiydi.

Şöyle söylemiş ikide bir: “Herkes benim bu yelkenliden çok para kazandığımı sanıyor. Ne ki bu! Batsa umurumda değil. Ara sıra sessizce ortadan kaybolur ve bir çubuk gümüş çıkarır gelirim ben. Yavaş yavaş zenginleşmeliyim, anlayacağınız.”

Adam hakkında garip bir şey daha: Bir keresinde, gemici, bir ağız dalaşında tehdit eder onu: “O gümüşler hakkında bana söylediklerini kıyıya çıkınca anlatmaz mıyım sanki?”

Alçak herifin kılı kıpırdamaz. Güler bir de. “Kafasız, kıyıda benim hakkımda böyle konuşmaya cüret edersen, sırtına bıçağı yersin. Bu limanda herkes, erkeği, kadını, çoluğu, çocuğu hep dostumdur benim. Hem şatın batmadığını kim kanıtlayacak? Gümüşleri nereye gizlediğimi göstermedim ki sana. Gösterdim mi? Öyleyse, hiçbir şey bilmiyorsun demektir. Belki de yalan söyledim, ha?”

Bu hiç pişmanlık göstermeyen hırsızın alçaklığından öğrenen

gemici, yelkenliden kaçır. Bütün bu öykü, kendi yaşam öyküsünün içinde üç sayfa kadar tutuyordu. Sözüünü etmeye değmez; fakat bunlara tekrar bakınca, ilk gençliğimde duymuş olduğum birkaç rastlantı sözcüğün şaşırtıcı biçimde doğrulanması, o çoktan geçmiş günlerin anılarını geri getirdi; her şeyin o denli taze, öyle şaşırtıcı, öyle atak, öyle ilginç olduğu günlerin: yıldızların altında sahil köşecikleri, gün ışığında tepelerin gölgeleri, alacakaranlıkta insanların tutkuları, yarı unutulmuş dedikodular, donuklaşmış yüzler... Belki de, belki de dünyada hâlâ yazacak birşeyler vardı. Ama öykünün kendisinde ilk bakışta hiçbir şey görmüyordum. Alçağın biri, koca bir parça mal –halk öyle diyordu– çalıyor. Doğru ya da değil; ne olursa olsun tek başına öykünün değeri yok. Hırsızlığa ayrıntılı bir öykü uydurmak çekici gelmedi bana; benim yazarlık çizgim o yönde olmadığı için onca çabaya değeceğini sanmıyordum bu çalışmanın. Ancak bende şafak atıp da, hazineyi çalanın mutlaka anlı şanlı bir dolandırıcı olması gerekmediğini, hatta erdemli, namuslu bir insan, bir devrimin durmadan değişen sahnelerinde bir aktör ve belki de bir kurban olabileceğini düşününce, ancak o zaman, iyiliğin ve kötülüğün ne olduğunu anlayamayacak kadar dar görüşlü insanların tutkularından ortaya çıkan olayların dilsiz kanıtları için, yüksek gölgeli Sierra'sı ve dumanlı Campo'su ile Sulaco eyaleti olacak bir alacakaranlık ülkenin ilk görünümü belirdi kafamda.

Kitabın, *Nostromo*'nun belirsiz kaynakları, tüm gerçekliğiyle bunlar. O andan başlayarak, sanırım, böyle olmak zorundaydı. Fakat o zaman bile, sanki kendini koruma içgüdüleriyle, gizli işlerin döndüğü, devrimlerin birbirini izlediği bir toprağa uzun ve yorucu bir geziye çıkmaya karşı uyarılmış gibi ikircikliydim. Fakat yolu yoktu, yapılacaktı bu.

Gerçekleştirilmesi, ülke üzerine olan bilgim derinleştikçe önümde açılan ve boyuna genişleyen görünümde kaybolacağım korkusuyla yeniden duyduğum kararsızlıkların neden olduğu birçok aralarla 1903-1904 yıllarının büyük bölümünü aldı; çoğu zaman da kendimi, Cumhuriyet'in karmakarışık hâle gelmiş işleri karşısında karaya oturmuş düşününce, bir ben-

zetmeyle söylersek, tası tarağı toplayıp, havayı değiştirmek için Sulaco'dan kaçır, *The Mirror of the Sea*'ye (Denize Tutulan Ayna) birkaç sayfa eklerdim. Fakat genellikle, daha önce de söylediğim gibi, konukseverliği ile ünlü Latin Amerika anakarasındaki misafirligim iki yıl kadar sürdü. Döndüğümde (biraz da Kaptan Güliwer'in üslubuyla söylersek) ailemi çok iyi buldum; karım bütün o telaş, kargaşa bittiği için yürekten mutluydu, küçük oğlumuz benim yokluğum sırasında bir hayli büyümüştü.

Costaguana tarihi konusunda benim asıl yetkili tanıgım, hiç kuşkusuz *Elli Yıllık Kötü Yönetimin Tarihi* adlı tarafsız ve nefis kitabıyla, İngiltere'de, İspanya'da, vb... büyükelçilik etmiş saygıdeğer dostum rahmetli Don José Avellanos'tur. Bu çalışma hiçbir zaman yayımlanmadı –okuyucu nedenini anlayacaktır– doğrusu bu kitabın içindekileri bilen tek kişiyim şu yeryüzünde. Bunları birkaç saatlik ciddi bir inceleme sırasında elde etmedim, söylediklerimin doğruluğuna güvenilecektir umarım. Kendime karşı doğru davranabilmek ve gelecekteki okuyucuların korkularını yatıştırabilmek için, adı geçen az sayıdaki tarihsel olayın asla benim eşsiz tarih bilgimi göstermek için kitaba sokulmadığını, fakat onların her birinin güncel olaylarla yakından ilişkili olduğunu belirtmeme izin verilsin; her biri ya geçen olayların anlamına ışık tutmakta ya da sözünü ettiğim insanların kaderini doğrudan etkilemektedir.

Onların kendi tarihlerine gelince, aristokrasi ve halk, erkekler ve kadınlar, Latin ve Anglosakson, haydut ve politikacı olsun, onları, kendi çelişkili duygularının ateşi ve çatışması içinde elden geldiğince soğukkanlılıkla yazmaya çalıştım. Ne de olsa, bu, onların çelişkilerinin de öyküsüdür. Eylemleri ve zamanın acı gerekliliklerinde ortaya çıkan kalplerindeki gizli amaçları yönünden ne derece ilgiyi hak ettiklerini söylemek okuyucuya kalmış bir şey. Kendi adıma, o günlerin, sıkı dostluk ve unutulmaz konukseverlik günleri olduğunu söylemek isterim. Burada, Dr. Monygham'ın gizemli bağlılığına güvenle terk edebileceğimiz, "Sulaco'nun Bir Numaralı Hanımefendisi" Mrs. Gould'un ve kendisini –bu dünyada yakasını kurtarama-

yacağı– madenine terk etmek zorunda olduğumuz Maddi Çıkarlar'ın ülkücü kurucusu Charles Gould'un adlarını minnetle anmalıyım.

Her ikisi de San Tomé Madeni'nin kölesi olan, ırksal ve toplumsal bakımdan birbirinin zıddı iki adamdan ikincisi olan Nostromo hakkında biraz daha fazla şey söylemek zorunda hissediyorum kendimi.

Bu temel kişiyi bir İtalyan yapmakta hiç duraksamadım. Her şeyden önce, inanılır bir şey bu: O sıralar İtalyanlar, okuyucuların da göreceği gibi Batı Eyaleti'nde toplamıyorlardı; ikincisi, yaşlı, insanlık âşığı, devrimlerden kalma bir ülkücü olan Garibaldi'no Giorgio Viola'nın yanına böylesine yakışabilecek başka biri bulunamazdı. Kendi yönünden, orada, sınıfının gelenek ve göreneklerinden, yerleşik düşünce biçimlerinden olabildiğince özgür, halktan bir adama ihtiyacım vardı. Gelenek ve göreneklere kenardan kenardan bir saldırı değil bu. Benim nedenlerim ahlâksal değil, artistik. O Anglosakson biri olsaydı, yerel politikaya girmeye çalışacaktı. Fakat Nostromo, kişisel bir oyunda önder olmaya istekli değil. Kitlelerin omuzlarında yükselmek istemiyor o. Halkın içinde, kendini bir güç olarak hissetmekle yetiniyor.

Fakat aslında Nostromo, Nostromo'ysa, esinini, ilk günlerimdeki bir Akdenizli gemiciden aldığım içindir. Benden birkaç sayfa birşeyler okumuş olanlar, *Tremolino*'nun *padrone*'si Dominic, belli koşullar altında, bir Nostromo olabilirdi dediğimde ne demek istediğimi hemen anlayacaktır. Dominic, her durumda, kendinden gençleri çok güzel anlardı – küçümseyerek de olsa. O ve ben biraz saçma bir serüvene birlikte katılmıştık, ama saçmalığın önemi yok. Çok genç bir yaşta, bu adamın yarı ciddi, yarı alaycı bağlılığını kazanabilmem için bende, her şeyden önce, birşeylerin olması gerektiğini düşünmek gerçek bir sevinç veriyor bana. Nostromo'nun konuşmalarından birçoğunu önce Dominic'in sesinden işittim. Eli dümen yekesinde, yüzünü gölgeleyen keşişlerinkine benzeyen başlığının altından korkusuz gözleri ufku tararken, acımasız yargı gücünü ortaya koyan şu sözleri söyleyerek başlardı konuşmaya hep; o

alaycı sesi hâlâ kulaklarımdadır: “*Vous autres gentilhommes!*”¹ Tıpkı Nostromo gibi! “*Siz hombres finos!*”² Tıpkı Nostromo gibi! Fakat Korsikalı Dominic’te, benim Nostromo’da olmayan bir ata gururu vardı; çünkü Nostromo’nun soyu daha da eskilere uzanmalıydı. Arkasında, övünülecek soyun sopun değil, sayısız kuşağın ağırlığını taşıyan bir adamdır o... Tıpkı halk gibi.

Miras aldığı yeryüzüne sımsıkı sarılışıyla, korkusuzluğu ve cömertliğiyle, yeteneklerini saçarak harcaişısıyla, erkekçe gururuyla, büyüklüğündeki gizli anlamla ve içgüdülerindeki korkutucu olduğu kadar umarsız da olan şeylere içten bağlılığıyla halktan bir insandır o; önderlik etmekten iğrenen fakat içten içe yöneten, halkın haset olmayan özgücü. Yıllar sonra, ünlü Kaptan Fianza adıyla yaşlanmış, ülkede bir yeri olan, Sulaco’nun çağcıl bir havaya bürünmüş caddelerinde çevredekilerin saygı dolu bakışları altında sayısız işlerin peşinde koşarken, *cargador*’un dul karısını ziyaret ederken, loca toplantılarına katılırken, toplantıda anarşistlerin konuşmalarını hareketsiz bir sessizlik içinde dinlerken, yeni devrimci çalkantının anlaşılmaz koruyucusu, göğsüne hapsettiği kendi ahlâki çöküntüsünün farkında, güvenilen, zengin yoldaş Fianza temelde bir Halk Adamı olarak kalır. Yaşama karşı duyduğu sevgi ve aldırmazlık karışımı duyguyla, neyin ve kimin tarafından ihanete uğramış olduğunu bilmeden ihanetten ölüyor olduğuna şaşırıcı inancıyla, o yine halktandır; halkın, kuşkusuz kendine özgü özel bir tarihi olan Büyük Adamı’dır.

O gürültülü patırtılı günlerin bir başka kişisinden daha söz etmek istiyorum: Antonia Avellanos’tan, “güzel Antonia”dan. Latin Amerika genç kızlarının bir örneği midir, değil midir söyleyemem. Ama bana kalırsa, *öyle*. Babasının (benim saygıdeğer dostumun) yanında, hep biraz gerisinde duran o insan, umarım şimdi söyleyeceklerimi anlaşılır kılacak kadar rahatlamıştır. Batı Cumhuriyeti’nin doğuşunu benimle birlikte görmüş olanlar içinde, belleğinde sürekli yaşam görünümünü korumuş olan tek kimse odur. Aristokrat Antonia ile Halk Adamı Nos-

1 (Fr.) Ah, siz kibarlar!

2 (İsp.) Ah, siz kibarlar!

tromo, Yeni Çağ'ın kurucularıdır, Yeni Devlet'in gerçek yaratıcıları; masalsi yaşamı ve yiğit davranışıyla Nostromo; bir kadın olarak, yalnızca ne idiye ondan aldığı güçle, bir aylağın yüreğinde içten bir tutku uyandırabilen tek varlık, Antonia.

Beni Sulaco'yu yeniden görmeye itebilecek bir şey olsaydı (bütün o değişiklikleri görmekten nefret ederim oysa) bu Antonia olurdu. Ve bunun gerçek nedeni –neden içten olmayalım?– gerçek neden onu, benim ilk aşkıma örnek alarak yazmış olmamdır. Bizler, uzunca boylu öğrenciler çetesi, onun iki erkek kardeşinin yakın arkadaşları bizler, dershaneden çıkar çıkmaz nasıl saygıyla bakardık ona; sanki içine doğduğumuz bir inancın bayraktarıydı o, ama yalnızca o bilirdi bu inancın boyun eğmez bir umutla nasıl dimdik ayakta tutulacağını! Ruhunda Antonia'dan daha fazla ateş, daha az ağırbaşlılık vardı belki, ama düşüncelerinde dünyaya önem veren en küçük bir iz olmayan, uzlaşma bilmez, sadık bir yurtseverdi. Ona âşık olan yalnızca ben değildim; fakat hafifliklerimden dolayı onun acı eleştirilerini duymak –tıpkı zavallı Decoud gibi– ya da onun sert, karşılık verilmez aşağılamalarına katlanmak zorunda kalan ben olurum. O pek anlamazdı bunu, ama olsun. O öğleden sonra, ürkek ama yine de cüretli bir günahkâr olarak son bir elveda demek için içeri girdiğimde, elimi öyle bir sıktı ki yüreğim ağzıma geldi, soluğumu kesen bir yaş gördüm gözlerinde. Sonunda yumuşamıştı, sanki birden anlamıştı (hâlâ ne kadar çocuktuk!) benim gerçekten bir daha dönmek üzere gittiğimi, çok uzaklara – hatta Placid Körfezi'nin karanlığında gözlerimizden saklanmış uzanan, kimsenin bilmediği, tanımadığı Sulaco kadar uzağa gittiğimi.

İşte bunun için bazen, büyük katedralin loşluğunda dolaşırken, Sulaco'nun ilk ve son Kardinal-Başpiskoposu'nun mezarı başında kısa bir dua okurken; Don José Avellanos'un anıtı önünde evlat sevgisiyle dopdolu ve sadık bakışlarını Martin Decoud'un mermer plakasından sevecenlikle ayırmaksızın dinelirken; bembeyaz başımı dimdik tutarak Plaza'nın güneşi altında ağır ağır yürürken bir kez daha görmeyi özleyorum “güzel Antonia”yı, (yoksa ötekini mi?) daha başka Yeni Çağların

Şafağı'nı, öteki Devrimlerin gelişini sabırsızlıkla bekleyenlerin artık saygı göstermedikleri geçmişten bir andaç olanı.

Fakat düşlerin en boşu bu; çünkü çok iyi anladım ki, yaşam soluğu Anlı Şanlı Capataz'ın, o Halk Adamı'nın bedenini terk ettiği, sonunda onu aşk ve servet yorgunluğundan kurtardığı anda, Sulaco'da yapacak şey kalmamıştı artık benim için.

JOSEPH CONRAD

Ekim 1917

Madenin Gümüşü

1

Sulaco kenti –portakal bahçelerinin göz alıcı güzelliği onun eskiliğine tanıklık eder– İspanyol yönetimi zamanında ve ondan sonraki birçok yıl, ticari yönden, hiçbir zaman öküz derisi ve çivit üzerine oldukça geniş bir yerel alışveriş yeri, bir liman olmaktan öte bir önem taşımamıştı. Sürat seferleri için yapılmış modern gemiler, yelkenlerinin bir çırpınıyla ileriye fırlarken, yerinden kımıldamak için sert bir fırtına bekleyerek rüzgârsızlıktan yatan fatihlerin hantal, derin deniz kalyonları, geniş körfezinde hüküm süren durgunluk yüzünden Sulaco'nun dışında kalmıştı. Yeryüzünde bazı limanlara giriş, dipteki kayalara ve kıyılarındaki fırtınalara güvenilemeyeceği için zordur. Sulaco, buluttan, yas tüllerinden sarkan yüce dağların oluşturduğu duvarlarıyla çevrili, okyanusa açık kocaman bir yarım daire şeklinde çatısız bir tapınak içindeymiş gibi derin Golfo Placido'nun ağırbaşlı sessizliğinde, ticaret dünyasının aldatmalarına karşı dokunulmaz bir sığınak olmuştu.

Costaguana Cumhuriyeti'nin dümdüz sahilindeki bu geniş eğrinin bir tarafında, sahilin uzantısının son çıkıntısı, Punta Mala¹

1 (İsp.) Kötü Nokta; gemiler için tehlikeli.

adı verilen küçük bir burun oluşturur. Körfezin ortasından karanın ucu hiç görülmez, fakat gerideki sarp bir tepenin omzu, gökte bir gölge gibi belli belirsiz fark edilebilir.

Öte yanda, yapayalnız mavi bir bulut parçası gibi görünen kısım, ufkun göz kamaştırıcı ışıkları üzerinde hafif hafif yüzer. Azuera Yarımadası'dır bu. Diklemesine inen derelerin kestiği keskin kayalar ve taştan düzlüklerden oluşan vahşi bir karmaşa, sık, dikenli çalılıklarla örtülü, ince uzun bir kumsalın ucunda yeşillere bürünmüş bir sahilden uzanan kaba, taştan bir kafa gibi denize kadar iner. Yağan sağanak yağmurlar, her yandan bir anda denize aktığı için hemen hemen hiç su yoktur burada; bir ilençle kurutulmuş gibi –denildiğine göre– bir tek yapracık çimenin büyüyebileceği kadar bile toprak yoktur. Anlaşılmaz bir avuntu içgüdüleriyle kötülük ve servet kavramlarını birleştiren yoksullar yarımadaının, yasak hazineleri yüzünden böyle ölü olduğunu söyleyecektir size. Çevrenin sıradan halkı, *estancia*'ların² gündelikçileri, kıyıdaki ovaların *vaquero*'ları,³ üç peni değerindeki bir bağ şeker kamışı ya da bir sepet mısırla millerce yol tepip pazara gelen yabanlıktan kurtulmuş Kızılderililer, Azuera'nın taştan düzlüklerini birbirinden ayıran derin uçurumların karanlıklarında yığınla altının par par parlamadığını çok iyi bilirler. Kuşaktan kuşağa gelen söylentilere göre, eski zamanlarda birçok serüvenci altın ararken yok olup gitmiştir. İki başıboş denizcinin öyküsü insanların belleklerinde hâlâ –Americano'ydular belki, ama bir tür *gringo*⁴ oldukları kuşkusuz. Bir kumar oynamaya karar verirler, bir de hiçbir işe yaramayan *mozo*⁵ ile bir eşek çalıp, bir kucak kuru odunu, bir su tulumunu ve kendilerine birkaç gün yetecek kadar yiyeceği yüklerler eşeğe. Böylece rehberleri önlerinde, tabancaları bellerinde, yarımadaının boynundaki dikenli çalılıkların içinden bıçaklarıyla kendilerine yol açar açar ilerlemeye başlarlar.

İkinci günün akşamında ilk kez, yukarı doğru döne döne

2 (İsp.) Çiftlik.

3 (İsp.) Sığır sürücüsü.

4 (İsp.) Yabancı (özellikle İngiliz ve Amerikalı).

5 (İsp.) Genç.

yükselen bir duman görülür (olsa olsa onların yaktığı kamp ateşi olabilirdi bu), belleklerde, jilet sırtı bir bayırdan karaltısı göğe vurmuş bir adam. Rüzgârsızlıktan, kıyıda üç mil uzakta yatan bir şatın tayfaları, karanlık çökünceye kadar şaşkın şaşkın bakarlar dumana. Yakınlarındaki bir koyda yapayalnız bir kulübede yaşayan bir zenci balıkçı yola çıktıklarını görmüştür ve herhangi bir işaret alırım diye gözetlemektedir. Güneş tam batmak üzereyken karısına seslenir, bu garip belirtiyi kıskançlık, inanmazlık ve korkuyla seyrederek.

Tanrı'ya saygısız bu serüvencilerden, başka bir işaret alınmaz. Denizcileri, Kızılderiliyi ve çalıntı *burro*'yu⁶ bir daha gören olmaz. Sulacolu bir adam olan *mozo*'ya gelince; karısı dualar okutmuş, zavallı dört ayaklı hayvanınsa, belki de hiçbir günahı olmadığı için ölmesine izin verilmişti; fakat iki *gringo*'nun bugüne kadar, başarılarının uğursuz büyüsünün etkisiyle kayalıklar arasında yaşadığına ve hayaletler gibi oralarda eğleştiğine inanılıyor. Ruhları, buldukları hazine üzerinde nöbet tutan bedenlerinden bir türlü kopup ayrılmıyor. Zengin, aç ve susuzlar şimdi – açlıktan kurumuş, susuzluktan kavrulmuş, imansız küstah bedenleri içinde acı çeken inatçı *gringo* hayaletleri üzerine garip bir kuram; bir Hıristiyan bu durumda vazgeçer ve kurtulurdu.

Öyleyse bunlar, Azuera'nın yasak zenginliğini bekleyen malsalı sakinlerdir; bir yanda, gökyüzündeki gölge, öte yanda ufkun parlak eteklerini bulandıran yuvarlak mavi bir pus lekesi, suları üzerinde kuvvetli bir rüzgârın estiği hiç görülmediği için Golfo Placido adını taşıyan eğrinin en dıştaki iki noktasını belirler.

Avrupa'dan gelip Sulaco'ya giden gemiler, Punta Mala'dan Azuera'ya çizilen hayalî çizgiyi geçer geçmez, okyanusun güçlü meltemini hemen yitirirler. Bazen otuz saat hiç durmadan kendileriyle oynayan maymun iştahlı havaların tuzağına düşerler. Önlerindeki sakin körfezin girişi, yılın çoğu günü hareketsiz ve yoğun koskoca bir bulut kümesiyle doludur. Ender açık sabahlarda, körfezin eğrisi üzerine bir başka gölge düşer. Cordille-

6 (Isp.) Eşek.

ra'nın kule gibi yükselen testere dişli duvarının gerisinde, yüksekte şafak söker; hemen sahilin kenarından yükselen ormanın yüce tabanı üzerinde dimdik bayırlarını yükselten karanlık zirvelerin apaçık görünümü düşer gökyüzüne. Bunların arasında Higuero'ta'nın beyaz başı görkemle yükselir mavinin üzerinde. Koskoca çıplak kaya yığınları, pürüzsüz kardan kubbeye ufacak kara noktalar serpiştirir.

O zaman, öğle güneşi, dağların gölgelerini körfezden çekince, bulutlar, alçak vadilerden yuvarlana yuvarlana çıkmaya başlar. Ormanlık bayırların üzerindeki uçurumların çıplak, dik kayalarını koyu renkte paçavralara sarar, zirveleri gizler, Higuero'ta'nın karlarında bir uçtan bir uca fırtına izleri gezdirir. Cordillera, ağır ağır denize doğru giden ve günün kavurucu sıcağından tüm cephe boyunca incecik bir havaya dönüşüp dağılan gri ve siyah büyük duman yığınları içinde erimiş gibi kaybolur gözünüzün önünden. Bulut kümesinin tarazlanan kenarları, hep körfezin ortasına ulaşayım diye çırpınır durur, ama çok ender kazanır bu savaşı. Denizcilerin dediğine göre, güneş yiyip yutar onları. Rastlantıyla, karanlık bir fırtına bulutunun tepesi asıl gövdeden kopup da Azuera'nın ötesinde açık denizde kaybolup gidinceye kadar tüm körfez üzerinde koşturmazsa, açık denizde birden alev alev yanmaya başlar, ufuk çizgisi üzerinde rüzgârı başa alıp durmuş bir korsan gemisi gibi parçalanır, denizi kaplar.

Geceleyin, gökyüzünde yükseklerde ilerleyen bulut kümeleri, aşağıda delinmez bir karanlık içindeki, kâh orada kâh burada başlayıp aniden kesilen sağanakların sesinin işitilebildiği sakin körfezin tüm yüzünü bir örtü gibi sımsıkı örter. Gerçekten de bu bulutlu geceler, büyük bir anakaranın bütün batı sahili boyunca bütün denizcilerin dillerinden düşmez. Söylentiye göre, Placido, kara *panço*'sunun altında uykuya dalınca, gökyüzü, kara ve deniz hep birlikte yok olur yeryüzünden. Kubbenin denize doğru çatık kaşının altında kalan birkaç yıldız, sanki simsiyah bir mağaranın ağzını belli belirsiz aydınlatır. Geminiz, ayaklarınızın altında, bütün heybetiyle görünmeden yüzer; yelkenleri, başınızın üzerinde görölmeden kanat çırpır.